

Ida-Viru maakonnas Alutaguse vallas Metskülas Nirgi-1 kinnistu eraldistel 2, 10, 11 ja 13 harvendusraie ning eraldistel 4, 8 ja 9 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamise algamata jätmise

1. OTSUSTUS

Lähtudes 12.05.2025 esitatud metsateatistest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lg 1 p 2, § 6 lg 2 p 22 ja lg 4, § 9 lg 1, § 11 lg-d 2 ja 8¹, metsaseaduse (MS) § 41 lg 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lg 1 ja § 15 p 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”, **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1 Jätta algamata Ida-Viru maakonnas Alutaguse vallas Metskülas Nirgi-1 kinnistu (registriosa nr 2564308, katastritunnus 49802:002:0289) eraldistel 2, 10, 11 ja 13 harvendusraie ning eraldistel 4, 8 ja 9 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2 Täiendavad keskkonnameetmed lisaks õigusaktidest tulenevatele üldistele nõuetele ei ole vajalikud.

1.3 Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 Osaihing Valga Puu (registrikood 10600304) volitatud esindaja Merle Abroi esitas 12.05.2025 Keskkonnaametile metsateatised, millega kavandatakse Nirgi-1 kinnistu eraldistel 2, 10, 11 ja 13 harvendusraiet kokku 5,14 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 226 tm ning eraldistel 4, 8 ja 9 aegjärgset raiet kokku 2,7 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 250 tm. Metsateatised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris nr-tega 50001129672, 50001129676, 50001129677, 50001129678, 50001129673, 50001129674 ja 50001129675.

Kavandatav raieala paikneb siseriiklikult Vabariigi Valitsuse 13.01.2005 määrusega nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine ” (edaspidi määrus nr 1) kaitse alla võetud **Ratva metsise püsielupaiga piiranguvööndis ja projekteeritava Alutaguse rahvuspargi Alutaguse piiranguvööndis** ning Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel **Muraka looduslal** ja **Muraka linnualal**.

2.2 Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatav tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algamise või algamata jätmise üle (KeHJS § 3 lg 1 p 2, § 6 lg 2 p 22, § 6¹ lg 3, § 7 p 4, § 9 lg 1, § 11 lg 2 ja 4, MS § 41 lg 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lg 1 ja § 15 p 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhindangust (KeHJS § 6 lg 2 p 22, § 11 lg 2³). Eelhindang lisatakse KMH algamise või algamata jätmise otsusele (KeHJS § 6 lg 2 p 22, § 11 lg 4). Keskkonnaamet lähtus otsuse tegemisel KeHJS § 11 lg 2 sätestatud tähtajast.

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJS § 6¹ lg 3). Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1 Kavandatav tegevus

3.1.1 Tegevuse iseloom ja maht

Harvendusraie on kavandatud 5,14 ha suurusel alal keskealise ja küpse metsa arenguklassi kuuluvates kase enamusega puistutes, kavandatav hinnanguline raie maht on 226 tm. Harvendusraie on hooldusraie (MS § 28 lg 4 p 2), mille eesmärgiks on metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimine ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamine (MS § 28 lg 7 p 2). MS § 31 lg 2 kohaselt ei tohi harvendusraie tegemisel puistu esimese rinde rinnaspindala viia väiksemaks sama paragrahvi lg 4 alusel kehtestatud alammäärast. Nõuded harvendusraiele on sätestatud metsa majandamise eeskirja (MME)¹ §-s 6.

Aegjärgne raie on kavandatud kokku 2,7 ha suurusel alal küpse metsa arenguklassi kuuluvates kase enamusega puistutes hinnangulise raie mahuga 250 tm. Aegjärgne raie on uuendusraie (MS § 28 lg 4 p 1), mida tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist (MS § 28 lg 6). Aegjärgse raie korral raiutakse uuendamisele kuuluv metsas puid hajali üle raielangiga kahe või enama raiejärguna (MS § 30 lg 2).

Looduskaitse seaduse (LKS) § 14 lg 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis” p 2 kohaselt ei tohi 65%-lise ja suurema algtäiusega puistu esimese rinde täiust aegjärgse raie I järguga viia madalamale kui 50% ja II raiejärguga madalamale kui 30%. 45–64%-lise algtäiusega puistus võib aegjärgse raie teostada kahe raiejärguga, seejuures I järguga ei tohi esimese rinde täiust viia madalamale kui 30%.

Kehtivate metsa inventeerimisandmete (registreeritud 04.10.2021) kohaselt on Nirgi-1 kinnistu eraldisel 4 kasvava puistu esimese rinde täius 60% ja tegemist on turberaie esimese raiejärguga. Seega ei tohi antud juhul puistu esimese rinde täius raie käigus langeda alla 30%. Eraldisel 8 kasvava puistu esimese rinde täius on 40% ja tegemist on aegjärgse raie viimase raiejärguga. MME § 5 lg 6 sätestab, et turberaie viimase raiejärgu võib teha, kui raielangil kasvab MME § 15 alusel sobivaks tunnistatud liigi järelkasvu elujõulisi vähemalt 0,5 m kõrgusi puid vähemalt 1500 tk/ha. Metsa inventeerimisandmete kohaselt on eraldisel 8 turberaie viimase raiejärgu teostamiseks vajalik järelkasv olemas (1,5 m kõrgune kuuse järelkasv 2000 tk/ha). Eraldisel 9 kasvava puistu esimese rinde täius 59% ja tegemist on turberaie esimese raiejärguga. Seega ei tohi antud juhul puistu esimese rinde täius raie käigus langeda alla 30%.

Kuna turberaie (sh aegjärgne raie) tehakse loodusliku uuenduse saamiseks vana metsa turbe all ja noorte puude kasvutingimuste parandamiseks, siis tuleb raie käigus säilitada maksimaalselt olemasolev järelkasv.

3.1.2 Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

Nirgi-1 kinnistu asub Ida-Viru maakonnas Alutaguse vallas, kus kehtib Alutaguse Vallavolikogu 29.10.2020 otsusega nr 285 kehtestatud Alutaguse valla üldplaneering², millega alale raiepiiranguid ei ole sätestatud.

3.1.3 Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Raiete käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud MME §-s 19 sätestatuga.

3.1.4 Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5 Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietööl saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

3.1.6 Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raietöödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7 Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raietööl on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raietöid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

3.1.8 Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Raietöödega ei kaasne suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

3.2 Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1 Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Nirgi-1 kinnistu sihtotstarve on 100% maatulundusmaa ja see asub hajaasustuspiirkonnas.

Kavandatava raieala mõjualas (milleks on kuni 30 m)³ on 22.01.2025 registreeritud harvendusraie sama kinnistu eraldisel 14 (0,25 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 12 tm), mis paikneb samuti Ratva metsise püsielupaigas ning Muraka loodusalal ja Muraka linnualal.

Raiega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

² Kätesaadav: <https://www.alutagusevald.ee/uldplaneering>

³ Runnel, K. 2021. RMK rakendusuuring „Kaitstavate metsafragmentide eesmärgipärasuse suurendamine”.
https://media.rmk.ee/files/Rakendusuuring_Metsafragmentid_lopparuanne_R1.pdf

3.2.2 Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Raiealal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Raieala asub alaliselt (tugevasti) liigniisketel madal- ja siirdesoomuldadel jänese kapsa-kõdusoo kasvukohatüübis, alal kasvavad keskealise ja küpse metsa arenguklassi kuuluvad kase enamusega puistud.

3.2.3 Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatavast raieist otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus raie läbi viiakse. Raielangiga piirnevatel aladel võib esineda ajutisi häiringuid (näiteks mõningast valgustingimuste muutust eeskätt raiealaga vahetult piirnevatel aladel), mis ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet. Raiet kavandatakse metsamaastikus, alal ei ole erilist tähelepanu vajavaid pinnavorme.

Raieala ei paikne märgalal, kuid eraldis 9 asub terves ulatuses (0,54 ha) maaparandussüsteemi Lemmiku/TTP-143 Mäetaguse (Lemmaku peakraavi) kalda piiranguvööndis, jäädes osaliselt (0,24 ha ulatuses) ka veekaitsevööndisse. Kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine (LKS § 37 lg 2). Veekogu kalda või ranna erosiooni ja hajuheite vältimiseks on veekogu kaldal või rannal veekaitsevöönd (veeseaduse (VeeS) § 118 lg 1). Kalda piiranguvööndi laius on Lemmaku peakraavil 50 m ja veekaitsevööndi ulatus 10 m (LKS § 37 lg 1 p 4 ja VeeS § 118 lg 2 p 2).

Kavandatav raieala asub **Ratva metsise püsielupaiga piiranguvööndis ja projekteeritava Alutaguse rahvuspargi Alutaguse piiranguvööndis** ning Natura 2000 võrgustikku⁴ kuuluvatel **Muraka looduslal ja Muraka linnualal**.

Ratva metsise püsielupaiga piiranguvööndi kaitse-eesmärk on II kaitsekategooriasse kuuluva liigi metsise (*Tetrao urogallus*) väljaspool kaitsealasid asuvate elupaikade kaitsmine liigi soodsa seisundi tagamiseks (määrus nr 1 § 1). Tingimused metsa majandamisele metsise püsielupaiga piiranguvööndis on sätestatud määruse nr 1 §-s 4.

Projekteeritavas Alutaguse rahvuspargis (laienduslal) kavandatakse kaitsekorda, mis kehtib juba olemasolevas Alutaguse rahvuspargis, kusjuures rahvuspargiga liidetavatel endistel metsise püsielupaikade aladel võetakse piiranguvööndi kaitsekorra kehtestamisel aluseks määruks nr 1 kehtiv kaitsekord. Olemasoleva Alutaguse rahvuspargi kaitsekord on sätestatud Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirjas⁵ ja LKS-s. Alutaguse rahvuspargi kaitse-eesmärgid on loetletud Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirja §-s 1. Tingimused metsa majandamisele Alutaguse rahvuspargi piiranguvööndis on sätestatud kaitse-eeskirja §-s 16.

Kavandatav raieala asub II kategooria kaitsealuse⁶ linnuliigi **metsise (*Tetrao urogallus*)** piiritletud elupaigas registrikoodiga KLO9101738.

⁴ Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduses nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri”.

⁵ Vabariigi Valitsuse 17.12.2020 määruse nr 97 „Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskiri”.

⁶ II kategooria kaitsealused liigid on nimetatud Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määruks nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu”.

Kavandatava raiealaga piirnevale alale, st 30 m mõjualasse jääb III kategooria kaitsealuste⁷ linnuliikide **öösorr (*Caprimulgus europaeus*)** ja **sookurg (*Grus grus*)** piiritletud elupaigad registrikoodidega KLO9130181 ja KLO9130128 ning loodusdirektiivi⁸ I lisas nimetatud **elupaigatüübid soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)** (edaspidi ka metsaelupaigad).

Kultuuriväärtusi raiealal ei leidu.

Kavandatava raieala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4 Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud MS §-s 35. Kavandatavate raietöödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3 Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

Alljärgnevalt on toodud kavandatavate raiete keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

Kavandatavate raiete mõju keskkonnaelementidele:

Määruse nr 1 § 4 lg 9 kohaselt on metsise püsielupaiga piiranguvööndis. Kaitseala valitseja (määruse nr 1 § 3 kohaselt Keskkonnaamet) võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab. Pinnast ei kahjustata, kui puidu kokku- ja väljavedu tehakse külmunud pinnaselt või kaitseala valitseja nõusolekul külmunud pinnaselt, kui pinnas seda võimaldab.

Vesi – raieala eraldisel 9 piirneb kraaviga, asudes osaliselt Lemmaku peakraavi veekaitsevööndis (ulatus VeeS § 118 lg 2 p 2 kohaselt 10 m). VeeS § 119 p-de 2 ja 6 kohaselt on veekaitsevööndis keelatud puu- ja põõsarinde raie Keskkonnaameti nõusolekuta, välja arvatud maaparandussüsteemi ehitamiseks ja hoiuks, ning pinnase kahjustamine ja muu tegevus, mis põhjustab veekogu ranna või kalda erosiooni või hajuheidet. Raiealalt raiutakse puistu harjusalt hõredamaks, puistu ülarinne säilib, sh ka kraavi veekaitsevööndis ja kalda piiranguvööndis, raie mõju kraavile ja veerežiimile ei ole oluline. Veega seotud Natura kaitse-eesmärke ja muid alal esinevaid veega seotud kaitsealuseid loodusobjekte alal ei esine, seega raietööd neid ei kahjusta.

Välisõhk ja kliima – kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimaeesmärkide saavutamist.

Maastik ja looduslik mitmekesisus – raied on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele (sh määrusega nr 1) ja on kooskõlas projekteeritavas Alutaguse rahvusparkis kavandatava kaitsekorraga. Valdaval osal raiealast (v.a eraldi 8) raiutakse puistu ühtlaselt hõredamaks. Harvendusraie käigus eemaldatakse kahjustatud ja nakkusohtlikud ning lähitulevikus

⁷ III kategooria kaitsealused liigid on nimetatud keskkonnaministri 19.05.2004 määruse nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine”.

⁸ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101&from=EN>

väljalangevad nõrgemad puud, kusjuures puistu esimese rinde rinnaspindala ei tohi langeda alla metsa majandamise eeskirja lisa 1 toodud alammäära. Aegjärksel raiel ei tohi puistu täiust viia alla LKS lisa toodud alammäära. Puistud eraldistel 4 ja 9 raiutakse ühtlaselt hõredamaks, kusjuures puistute täiust ei tohi viia alla 30%. Eraldisel 8 säilitatakse järelkasv ning raiealale jäetakse säilikipuid vähemalt 20 tm/ha. Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirja § 16 lg 4 sätestab, et raiete tegemisel metsamaal, välja arvatud hall-lepikutes, tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus. Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb raiel, välja arvatud hall-lepikutes, ühe hektari kohta jätta alles vähemalt 20 tihumeetrit kasvavaid puud või nende säilinud püstiseisvaid osi, mida ei koristata ja mis jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgedele, õõnsustele, tuuleluudade või suurte okstega puud. Seega ei mõjuta raied eelduslikult oluliselt maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele – kavandatav raie neid elemente oluliselt ei mõjuta. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raie teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatav raie on ühekordne lühiajalise mõjuga tegevus, kestusega kuni 1 kuu. Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.3.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Kavandatav raieala asub Muraka looduslal ja Muraka linnualal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekirj” lisa 1 p 1 alap 34 ja lisa 1 p 2 alap 227.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile. Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Muraka loodusala ja Muraka linnuala kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lg 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metsaelupaikade ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lg 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi⁹ järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga.

LKS § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande¹⁰ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse

⁹Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätet (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

¹⁰ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

seisundiga vähenenud. Seega vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Suuremal osal raiealast (5,14 ha) kavandatakse harvendusraiet ehk hooldusraiet, mille käigus raiutakse puistu hajusalt hõredamaks, reguleeritakse koosseisu ning eemaldatakse kahjustatud ja nakkusohtlikud ning lähitulevikus välja langevad puud, puistu esimene rinne säilib. Uuendusraietest kavandatakse aegjärgset raiet kokku 2,7 ha, mille järgselt samuti puistu esimene rinne säilib (v.a eraldis 8, kus säilitatakse järelkasv ning raiealale jäetakse säilikipuid koguses vähemalt 20 tm/ha), puistute täiust vähendatakse kuni 30%-ni, võimaldamaks puistu looduslikku uuenemist vana metsa turbe all ning raie käigus säilitatakse elujõuline järelkasv ning elustiku mitmekesisuse elemente. Seega vana metsa osakaal püsielupaigas oluliselt ei lange, metsamaastik ei killustu ning maastikuilme oluliselt ei muutu ning olulist kumulatiivset mõju ei ole.

Raieala asub Muraka linnuala kaitse-eesmärgiks oleva II kategooria kaitsealuse linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigas. Metsise ja tema elupaikade kaitse on tagatud siseriiklike õigusaktidega (sh LKS-ga, määrusega nr 1). Metsise elupaiga kaitseks on antud juhul moodustatud Ratva metsise püsielupaik, mille piiranguvööndis kavandatav raieala asub. Ka projekteeritava Alutaguse rahvuspargi, mille piiranguvööndisse kavandatav raieala jääb, kaitse-eesmärkide hulka kuulub metsise ja tema elupaikade kaitse (Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirja § 1 lg 1 p 6). Siseriiklike kaitsealade moodustamisel (sh piiride paika panemisel ja kaitsekorra määramisel) on arvestatud, et ka Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade kaitse-eesmärgid oleksid kaitstud. Kavandatav raieala jääb siseriikliku kaitseala (nii olemasoleva kui kavandatava) piiranguvööndisse, kus majandustegevus on lubatud (LKS § 31 lg 1).

Nagu enamik liike, on metsis tundlik munemis- ja haudumisaegse häirimise suhtes. Metsise kaitse tegevuskava¹¹ kohaselt on metsise põhiliseks häirimiseks paljunemisperioodil tehtavad metsatööd, trasside raied ning teised metsas tehtavad tööd, mis võivad viia pesitsuse ebaõnnestumiseni. Mängu-, pesitsuse ja poegade kasvatamise perioodiks on metsise puhul ajavahemik 1. veebruarist kuni 31. juulini. Sel perioodil elupaigas raietöödest hoidumine aitab vältida metsiste sigimisaegset häirimist ning pesade ja munade hävitamist ja tagada metsiste eduka pesitsemise. Määruse nr 1 § 4 lg 7 sätestab, et metsise püsielupaiga piiranguvööndis on turberaie lubatud 1. septembrist 31. jaanuarini (st keelatud 1. veebruarist 31. augustini). Arvestades, et kavandatava raie korral puistu säilib (lagedat ala ei teki, v.a eraldis 8, kus säilitatakse järelkasv ning raiealale jäetakse säilikipuid vähemalt 20 tm/ha), siis ei mõjuta raie Muraka linnuala sellisel määral, et väheneks oluliselt liigile elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaiga kvaliteet.

Raieala eraldisel 9 piirneb läänepoolsest küljest Muraka linnuala kaitse-eesmärgiks oleva III kategooria kaitsealuse linnuliigi öösorri (*Caprimulgus europaeus*) elupaigaga, mis jääb Ratva metsise püsielupaiga sihtkaitsevööndisse. Öösorr on Eestis ebaühtlaselt levinud rändlind, keda võib kohata aprilli lõpust septembri alguseni. Pesitseb hõredapoolsetes nõmme- ja rabamännikutes, mõnikord männi-segametsade servaosades ja kuivadel puisniitudel, siirdesoometsades või kuivades loomännikutes, vahel ka raiesmikel ja noorendikes. Arvukus on mõõdukalt langev, peamiseks ohuks on häirimine ja pesade hävimine metsatööl.

¹¹ Keskkonnaministri 20.05.2015 käskkirjaga nr 456 kinnitatud „Metsise (*Tetrao urogallus*) kaitse tegevuskava” (leitav: <https://pilv.envir.ee/index.php/s/7i5MKGRrkTqXK6r?path=%2FLoomad%2FLinnud>).

Pesitsusperiood on 1. maist kuni 15. juulini. Kuna öösorri elupaigas raiet ei tehta, siis elupaiga pindala ei vähene ning raietööde tegemine väljaspool metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi tagab pesitsusrahu ka piirneval alal pesitsevale öösorrile ning aitab vältida pesade ja munade hävitamist.

Kavandatud harvendusraieala eraldisel 13 piirneb idapoolsest küljest Muraka linnuala kaitse-eesmärgiks oleva III kategooria kaitsealuse linnuliigi sookurg (*Grus grus*) elupaigaga, mis asub väljaspoole kaitstavaid alasid. Sookure ja tema elupaikade kaitse on ka kavandatava Alutaguse rahvusparki üheks kaitse-eesmärgiks. Ohuks on pesitsusaegne häirimine ja pesade hävimine raietega, samas raielangid ise on sookurgedele potentsiaalseteks pesapaikadeks. Pesitsusperiood kestab 1. aprillist kuni 15. juulini. Kuna sookure elupaigas raiet ei tehta, siis elupaiga pindala ei vähene ning raietööde tegemine väljaspool metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi tagab pesitsusrahu ka piirneval alal pesitsevale sookurele ning aitab vältida pesade ja munade hävitamist.

Kavandataval raiealal ei ole registreeritud Muraka loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega liikide elupaiku, kuid kavandatava raieala 30 m mõjualasse Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade ning Ratva metsise püsielupaiga piiranguvööndi ja sihtkaitsevööndi ning Alutaguse rahvusparki Alutaguse sihtkaitsevööndi ja projekteeritava Alutaguse rahvusparki Alutaguse piiranguvööndi piiresse jäävad alad, kus on inventeeritud loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüp siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning elupaigatüübid soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis on Muraka loodusala ja ka projekteeritava Alutaguse rahvusparki kaitse-eesmärgiks. Kõik kavandatud raiealad piirnevad vahetult eelpoolnimetatud metsaelupaikadega. Antud elupaigad on esinduslikkusega B (esinduslik) ja C (keskmine, arvestatav esinduslikkus) ning nende üldine looduskaitseline väärtus (üldine hinnang elupaiga kaitseväärtusele) on hinnatud väärtusega B (kõrge) või C (keskmine).

Nirgi-1 kinnistu kehtivate metsa inventeerimisandmete (registreeritud 04.10.2021) kohaselt on eraldisel 8 kasvava puistu esimese rinde täius 40%. Arvestades kavandatavat raieahtu, on tegemist turberaie viimase järguga, kuid raie käigus säilitatakse järelkasv ning raiealale jäetakse säilikipuid koguses vähemalt 20 tm/ha. Nimetatud aegjärgse raie lank asub metsaelupaigast põhjasuunas ehk risti valitsevatele tuultele, mistõttu ei põhjusta see eeldatavasti oluliselt tuulemurru ohtu metsaelupaigale. Ülejäänud raiealal raieatakse puistud vaid hajusalt hõredamaks, seejuures puistute esimene rinne säilib.

Metsaelupaigatüübile vastavatel metsaaladel raiet ei toimu, seega elupaikade pindala ei vähendata. Antud juhul ei teki elupaikadega piirnevatel aladel raie käigus lagedat ala, seega võib järeldada, et kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju metsaelupaikadele. Võib esineda mõningast valgustingimuste muutust eeskätt vahetult piirnevatel aladel (eriti eraldisega 8 piirneval alal), kuid elupaiga kaitsestaatuse pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur säilivad. Nimetatud metsaelupaikade kaitse tagamiseks on Keskkonnaamet teinud 07.02.2022 kirjaga nr 7-4/22/2442 „Loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide range kaitse alla võtmine” Keskkonnaministeeriumile (praegune Kliimaministeerium) LKS § 8 lg 1 ning § 13 lg 1 alusel ettepaneku muuta Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnualadega kattuvate siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda selliselt, et loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüübid oleksid rangelt kaitstud, alad on EELIS-esse kantud projekteeritavate alade kaardikihile (Metsaelupaikade looduskaitseala, Metsaelupaikade sihtkaitsevöönd).

Kokkuveoteede asukohta ei ole määratud, kuid antud juhul on metsamaterjali kokkuvedu võimalik teostada metsaelupaiku läbimata. Metsaelupaikade kahjustamine ei ole lubatud.

Külmunud pinnasega mööda raieala liikudes piirnevatel aladel registreeritud metsaelupaiku ei kahjustata.

Kavandataval raiealal ja selle 30 m mõjualas ei ole registreeritud lisaks eespool käsitletutele muid Muraka linnuala ja Muraka loodusala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega liikide elupaiku. Kuna tegemist on raietega, mille käigus puistud valdavalt säilivad, siis ei mõjuta raied eeldatavasti ebasoodsalt Muraka loodusala ja Muraka linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust, kui raietööde teostamisel järgitakse kehtivate õigusaktide nõudeid (mh tööd tehakse külmunud pinnasega, väljaspool metsise ja teiste lindude pesitsusaega, raie käigus säilitatakse loodusliku mitmekesisuse elemente).

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Raied on kavandatud siseriiklikult kaitse alla võetud Ratva metsise püsielupaiga piiranguvööndis ja projekteeritava Alutaguse rahvusparki Alutaguse piiranguvööndis. Mõju Ratva metsise püsielupaiga ja projekteeritava Alutaguse rahvusparki kaitse eesmärkidele, mis kattuvad Muraka linnuala ja Muraka loodusala kaitse eesmärkidega (metsise, öösorri, sookure ning metsaelupaikade 9080* ja 91D0* kaitse), on käsitletud punktis 3.3.1.2.

Kavandatava raiealaga (eraldisel 2 harvendusraie ja eraldisel 9 aegjärgse raiega) piirnevale alale, st 30 m mõjualasse jääb Alutaguse rahvusparki Ratva-Metsküla sihtkaitsevöönd. Alutaguse rahvusparki Ratva-Metsküla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on koosluste tüüpide säilitamine või taastamine, neile omase liigilise ja vanuselise struktuuri hoidmine, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

Kuna kavandatavate raiete tegemisel puistu esimene rinne säilib (v.a eraldis 8) ning säilitatakse järelkasv ja säilikpuud, siis Keskkonnaameti hinnangul ei kahjusta raied olemasoleva ja kavandatava kaitseala seisundit. Raie on kooskõlas kehtivate õigusaktidega (nii metsise püsielupaiga piiranguvööndis kui ka kavandatavas Alutaguse rahvusparki piiranguvööndis on turberaie langi suurusega kuni 2 ha lubatud, puidu kokku- ja väljavedu tehakse külmunud pinnasega).

Teisi kaitstavaid loodusobjekte, sh kaitsealuste liikide leiukohti, kavandatavale raiealale ega selle 30 m mõjualasse ei jää.

3.3.2 Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kavandataval raiel ei ole olulist kumulatiivset mõju, sest puistud raiutakse ühtlaselt hõredamaks (v.a eraldis 8, kus säilitatakse järelkasv ja jäetakse säilikpuid koguses vähemalt 20 tm/ha) ning puistute I rinne säilib. Juhul, kui raietööde tegemisel järgitakse õigusaktidega sätestatud nõudeid, siis ei ole raietel olulist mõju. Teadaolevalt ei kavandata raiealal ega selle lähiümbruses muid tegevusi, millega raie mõju võiks kumuleeruda.

Raie on kooskõlas üldplaneeringuga, määrusega nr 1, Alutaguse rahvusparki kaitse-eeskirjaga, LKS-ga ja MS-ga ning muude õigusaktidega, seega eelduslikult olulist koosmõju ei ole.

3.3.3 Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Antud raie puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Määruse nr 1 § 4 lg 9 kohaselt on metsise püsielupaiga piiranguvööndis keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja (määruse nr 1 § 3 kohaselt Keskkonnaamet) võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

Harvendusraiega ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala viia madalamale metsa majandamise eeskirja lisas 1 toodud alammäärast.

Lähtuvalt LKS § 14 lg-st 6 ja LKS lisast „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis” ei tohi aegjärgse raiega eraldistel 4 ja 9 viia puistu esimese rinde täiust madalamale kui 30%.

Eraldisel 8 tuleb jätta langile säilikipuid või nende püstiseisvaid osi kogumahuga vähemalt 20 tm/ha ehk 24 tm. Säilikipuid ei koristata ja need jäävad metsa alatiseks.

Säilitada olemasolev järelkasv, seejuures eraldisel 8 peab raie järgselt olema säilinud elujõuline järelkasv vähemalt sellises ulatuses, mis on eelduseks turberaie viimase järgu tegemiseks (MME § 15 alusel sobivaks tunnistatud liigi järelkasvu elujõulisi vähemalt 0,5 m kõrgusi puid vähemalt 1500 tk/ha).

Metsaelupaikade kahjustamine raiega piirnevatel aladel ei ole lubatud.

Määruse nr 1 § 4 lg 7 sätestab, et metsise püsielupaiga piiranguvööndis on turberaie lubatud 1. septembrist 31. jaanuarini (st keelatud 1. veebruarist 31. augustini). Kuna LKS § 55 lg 6 järgi on kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal keelatud, siis on raietööde (sh metsamaterjali kokkuvedu) tegemine metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodil 1. veebruarist kuni 31. juulini keelatud ka hooldusraiete (sh harvendusraie) tegemisel. LKS § 55 lg 6¹ sätestab, et keelatud on looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine ning tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Lindude pesitsemise tippaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani, seega tagab metsisest lähtuv ajaline piirang pesitsusrahu ka teistele metsalindudele, sh piirneval alal pesitsevale öösorrile ja sookurele.

Soovitused lähtuvalt metsise elupaiganõudlusest:

- 1) säilitada olemasolul suuremaid haralisi mände ja I rinde koosseisus haaba;
- 2) hoida võimalikult palju puhmastikuga maapinda raidmetest puhtana (koondada raidmed kokkuveoteedele), et mitte vähendada oluliselt metsiste toitumiseks vajaliku puhmastiku pinda ja ligipääsetavust tibudele;
- 3) harvendusraiel jätta 1 ha kohta vähemalt 2 raiumata 0,1 ha suurust eraldiseisvat ala, kus säilitatakse ka alusmets ja II rinne.

Kanaliste jaoks on oluline puhmarinde, eriti mustika säilimine, mis on tähtsal kohal metsise toidulaua. Suuremad haralised männid sobivad metsisele mängu- ja toidupuudeks. Soovitus raiumata alade jätmiseks on antud harvendusraie mõju leevendamiseks ja kanalitele võimalike sulgimiskohtade jätmiseks.

Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4 Eelhinnangu järeldus

Kavandatavatel harvendus- ja aegjärgsetel raietel ei ole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Muraka linnuala ja Muraka loodusala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja alade terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariilukordi või suurõnnetusi.
4. Tööde tegemisel keskkonnakaitsenõuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

Eelhinnangu koostaja:

Mare Rennel
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond